

Handläggare: Richard Svahn
Telefon: 08-508 14 021

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Remiss om motion (2012:39) om stöttande av den idéburna sektorn i stadens äldreomsorg – svar till kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Tjänsteutlåtandet överlämnas till kommunstyrelsen som nämndens svar på remissen.

Leif Sjöholm
Stadsdelsdirektör

Lena Holmdahl
Bitr. stadsdelsdirektör/
Ekonomichef

Kristina Goldring
Beställarchef

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom ekonomiavdelningen och beställaravdelningen.

Sammanfattning

En motion har lämnats in till kommunfullmäktige om stöttande av den idéburna sektorn i äldreomsorgen. Det handlar framförallt om att vidta åtgärder för att förenkla och stödja för idéburna företag att lägga anbud i offentliga upphandlingar.

Förvaltningen redogör för förslaget från motionärerna, förklarar hur situationen ser ut i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdel samt kommenterar de olika åtgärdsförslagen. Förvaltningen konstaterar att många initiativ redan är tagna av staden och på statlig nivå gällande detta område. En del utmaningar kvarstår också i att förenkla för den idéburna sektorn att delta i upphandlingar samtidigt som likabehandlingsprincipen i lagen om offentlig upphandling följs.

Bakgrund

Stefan Nilsson (MP) och Christopher Ödmann (MP) har till kommunfullmäktige överlämnat en motion om stöttande av den idéburna sektorn i stadens äldreomsorg. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd har fått motionen på remiss.

Motionen

Motionärerna poängterar vikten av att det finns en mångfald av utförare samtidigt som det ska finnas kommunala äldreboenden. Motionärerna uppger att ungefär 2 procent av all vård och omsorg drivs av idéburna företag. En hänvisning görs till branschorganisationen Famna att idéburna vård- och omsorgsföretag växer i branschen men tappar i andel. Som fördelar med idéburna företag anges att verksamheterna blir mer brukarnära och att andra hänsynstaganden kan göras i den idéburna sektorn som är svårare annars. Motionärerna uppskattar att brukarnära lösningar har lägre personalomsättning, vilket kan bidra till högre kvalitet. Motionärerna menar vidare att det finns goda skäl att stötta så kallade icke vinstdrivande företag samt att det i stadens integrerade ledningssystem, ILS, borde kunna utläsas om utföraren är kommunal, privat (vinstdrivande) eller idéburen.

Vidare pekar motionärerna på svårigheter för mindre företag att delta i offentliga upphandlingar, såsom kostnader att ta fram anbud och sätta sig in i respektive ny upphandling. Dessa svårigheter menar motionärerna kan avhjälpas genom utökat stöd från Stockholms stad. Finansieringsmöjligheter tas upp som ytterligare en aspekt. Motionärerna resonerar även kring möjligheterna att beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn i offentlig upphandling. Slutligen ifrågasätts om lagen om offentlig upphandling, LOU, överhuvudtaget bör användas i den utsträckning som sker idag.

Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige beslutar att:

1. göra ett principiellt ställningstagande om att stötta den idéburna sektorn inom äldreomsorgen
2. ta fram indikatorer som visar andelen äldreomsorg som utförs i den idéburna sektorn
3. uppdra åt stadsledningskontoret att ta fram förslag på finansieringsmöjligheter för den idéburna sektorn
4. inrätta en stödfunktion med syfte att stötta den idéburna sektorn inom vård och omsorg
5. ta fram gemensamma råd för upphandlingsprocessen inom sektorn äldreomsorg med användning av sociala kriterier för att följa LOU
6. utarbeta en policy där alternativ till upphandling redovisas och värderas

Förvaltningens synpunkter och förslag

Inledningsvis kan förvaltningen konstatera att definitionen på idéburna sektorn kan behöva fastställas. Motionärerna använder konsekvent begreppet idéburna sektorn, utom i ett avseende där idéburet företagande används. I samband med att Regeringen tecknade en överenskommelse med idéburen sektor samt Sveriges Kommuner och Landsting angavs följande definition på idéburen sektor:

Ideell sektor och idéburen sektor

Begreppen ideell sektor och idéburen sektor avser här alla typer av idéburna organisationer, dvs. folkrörelser, men också stiftelser, trossamfund och föreningar, t.ex. sådana som driver friskolor.¹

Idéburen sektors villkor i upphandlingar har uppmärksammats i den statliga Upphandlingsutredningen ledd av utredaren Anders Wijkman. I delbetänkandet menar utredningen att det finns behov av att klarlägga gränsen mellan offentlig

¹ Skr. 2008/09:207, Bilaga 1:4, s. 49. Se även regeringens proposition 2009/10:55 ”En politik för det civila samhället”

upphandling och bidragsgivning samt att överväga upphandlingsstödjande åtgärder.²

Beträffande lagen om valfrihetssystem, LOV, har Regeringen i september 2012 tillsatt en utredning som bland annat har i uppdrag att se över idéburen sektors möjligheter att delta i valfrihetssystem. I kommittédirektiven anges bland annat att utredningen ska ”identifiera och analysera de problem som idéburna organisationer har för att kunna konkurrera på marknaden”. Uppdraget ska redovisas senast 15 januari 2014.

Även liknande lokala överenskommelser, som den statliga, har tagits fram. I den överenskommelse som Stockholms stad 2012 har tecknat med idéburen sektor framhålls bland annat att idéburna organisationer ska kunna ”konkurrera på likvärdiga villkor med andra aktörer om att leverera tjänster som staden upphandlar”.³ Att överenskommelsen är viktig påtalas även i finansborgarrådets förslag till budget för 2013.⁴

I Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning drivs särskilda boenden inom äldreomsorgen för närvarande antingen i kommunal regi eller i privat regi av aktiebolag. Vid köp av enstaka platser kan placeringar hos idéburna sektorn förekomma. Detsamma gäller verksamhet som riktar sig till personer med funktionsnedsättning. Inom fritidsverksamheten drivs idag en verksamhet efter upphandling av en ekonomisk förening samt två verksamheter i samverkan med ideella föreningar.

Förvaltningen ser det som angeläget att de initiativ som nämnts ovan för att utreda idéburen sektors villkor som tagits på statlig och kommunal nivå fullföljs. Beträffande de sex beslutssatser som motionärerna föreslår har förvaltningen följande kommentarer.

1. Med de överenskommelser och uppdrag m.m. som nämnts ovan finns redan ställningstaganden som handlar om att se över villkoren för idéburna sektorn. Dock finns inget specifikt ställningstagande beträffande stöttande av sektorn i just äldreomsorgen. Om ett sådant specifikt ställningstagande görs behöver dess innebörd och konsekvenser vidare analyseras.

² SOU 2011:73, delbetänkande, ”På jakt efter den goda affären – analys och erfarenheter av den offentliga upphandlingen” s. 249-250

³ Överenskommelse mellan Stockholms stad och den idéburna sektorn, s. 4

⁴ Finansborgarrådets förslag till budget 2013 för Stockholms stad, s. 3 i inledningen

2. En indikator för idéburna sektorn borde vara möjlig att ta fram. I sådant fall behövs en definition och en avgränsning för vad som ska ingå.
3. Att ta fram förslag på finansieringsmöjligheter kan behöva utredas. Lämpligen bör en sådan utredning förhålla sig till Upphandlingsutredningen slutbetänkande där det aviserats att frågan ska behandlas.
4. Att inrätta en särskild stödfunktion kan vara problematiskt ur upphandlingssynpunkt. Risken är att anbudsgivare som inte anses ingå i den idéburna sektorn anser sig missgynnade, vilket kan strida mot LOU. Om en stödfunktion inrättas bör den därför ge stöd till alla anbudsgivare som så önskar, oavsett organisationsform, för att likabehandlingsprincipen ska kunna följas.
5. Att utveckla sociala hänsyn i upphandlingar är en angelägen fråga. Konkurrensverket tog förra året fram en rapport där rättsläget i flera sociala frågor har utretts.⁵ Dock saknas tydlig rättspraxis beträffande flera sociala hänsyn varför det finns en utmaning i att ta fram råd. Staden har idag en standardklausul för antidiskriminering och en för meddelarfrihet. Kommunstyrelsen kan överväga att ta fram fler klausuler.
6. Om en policy där alternativ till upphandling redovisas bör den i förekommande fall integreras med stadens befintliga policy för upphandling och konkurrens.

Förvaltningen föreslår att tjänsteutlåtandet överlämnas som nämndens svar på remissen.

⁵ ”Miljöhänsyn och sociala hänsyn i offentlig upphandling”, Konkurrensverket 2011